

werk niet meer ik geeft Dr van sing denkt van dan hij, willen Jezus Christus, kunnen redden i zij dag in dag

endelingen hun Chinezen hier. strekking. Het breven:

and iets gezien de zoekende iappelijke dien- van het Evan- rg van de zende- centrum geves- e werk in hun tsen treffen ze emasklinieken, ire propaganda, hebben ze geen en weer thuis, infecteerd door e cultuur. Veel onze techniek, e, dat solidair nachten onder- volgingen in ten zijn, hebben

zeker niet het ook onze bij- rginds in China t te redden uit brengen aan de

worden door verband gezien n Dr van Heek

an kunnen ont- chen, het gaat der Kerk.

J. v. d. L.

ENTI
RWUS

gevestigd wor- beteekenis van a kerk worden n de machtige nderen. Merk- ik las van een en van de Uni- gevraagd eens tool had bijge- mogelijk scha-

og springende worden vastge- en rijkeren in- heid van den werden onder- nslag voor de n gelooven, dat menschen beter nnis ook moge geen karakter- ogstaande per- e kennis wordt ischen, die met r het oog van rooten invloed, d weetjes. Na- worden, maar is wat anders belang geacht, t, dat de leer- eten maar niet bracht worden kele medede- groote waarde Een verminde- d noodzakelijk ekening moest in aanleg van g te veel allen

at aan de kerk p de karakter- en dan aan de jonge mannen eid en van een

meen wel met. kunnen doen. en, komen ook e Amerikanen rde van de ge-

vallen bleven die. meenden zij, zonder positieve uitwerking. 't Zal wel zeer moeilijk zijn na te gaan, in hoeverre dat cijfer juist is. Ik zou er ten minste niet graag de conclusie uit trekken, dat we het straffen wel kunnen nalaten. De Schrift leert ons duidelijke dingen over de neigingen van onze kinderen.

Nu we het toch over Amerika hebben, wil ik ook even doorgeven, wat de „Elementary School Journal“ schreef. Er waren twee hoofden van groote scholen, die van betrekking geruild hadden, en beiden geestdriftig waren over het resultaat. Ze leerden van elkaar, zoowel van de deugden als van de gebreken en ontvingen een nieuwen prikkel tot het werk. Dat was ook wel te doen in sommige gevallen in ons land. Voor ruil van predikanten, zegt men altijd, zijn er te veel bezwaren, maar voor onderwijzers, die te lang op dezelfde plaats blijven hangen, was het dunkt me, wel te probeeren.

Gr.

G. MEIMA.

Schoffelwerk.

Onder dit opschrift schrijft Ds S. J. Popma te Amersfoort een artikel in „Amersf. Kb.“, waaruit we hier dit overnemen:

Nu kan 't aan mij liggen, maar in wat Prof. Kuyper schrijft over de bezwaren, die ingebracht worden tegen den term „onsterfelijkheid der ziel“, kan ik onmogelijk herkennen wat ik daarover gelezen heb in publicaties uit den kring van de wijsbegeerte der wetsidee.

't Hoef niet aan mij te liggen, want Prof. Kuyper zegt zelf, dat hij slechts kan „aanduiden“ over welke bezwaren 't gaat en dat hij hoopt, dat Prof. Hepp klaarheid in de zaak zal brengen.

Wanneer ik goed zie zijn er in den laatsten tijd bezwaren ingebracht tegen den term „onsterfelijkheid der ziel“.

Er is niemand, die beweert, dat de ziel na den dood niet van stonde aan bij Christus, haar hoofd, zal zijn.

Alleen is de vraag gerezen of de uitdrukking „onsterfelijkheid der ziel“ nu zonder aanleiding te geven tot misverstand genoemde werkelijkheid voldoende onschrijft. De term is namelijk belast met een wijsgeerigen zin, in de historie ingegroeid, die van het Gereformeerde belijden wel heel scherp moet onderscheiden worden.

Dan is er 't tweede kwestie aan de orde gesteld n.l. deze: is wat de zielkunde de psyche of het psychische noemt wel te vereenzelvigen met wat in de Schrift „de ziel“ wordt genoemd. Daarbij moeten we er weer aan denken, dat we eigenlijk niet kunnen spreken van „de“ zielkunde, maar minstens onderscheiden moeten tusschen schriftuurlijke en niet-schriftuurlijke zielkunde.

Bovendien rees hiermee in verband de vraag of volgens de Schrift niet het psychische, maar het hart de bovenijdelijke wortel van ons bestaan moet genoemd worden.

Hiermee hangt samen een volgende vraag, een meer technische, naar de grenzen van de wetenschap der zielkunde en der anthropologie (= leer aangaande den mensch).

Deze kwesties zijn klaar en duidelijk aan de orde gesteld. Ook zijn de kwesties niet nieuw. Reeds Bavinck schreef: „In den regel verstaan we onder de ziel die geestelijke substantie, welke met het lichaam het wezen des menschen uitmaakt en die door haar onstoffelijkheid en onsterfelijkheid zich juist van het uit stof gevormde lichaam onderscheidt.“

Dit is echter een opvatting van de ziel, welke meer aan de filosofie van Griekenland, dan aan de Christelijke theologie is ontleend.

Gaat 't nu aan, wanneer de kwesties en niet gloednieuw en voor ieder toegankelijk aan de orde gesteld zijn, met Prof. Kuyper te spreken van een „bedachtzaam zwijgen“, dat door de „bron“ der bezwaren wordt bewaard? ¹⁾

En moet 't bovendien geen verwarring geven, wanneer de kwesties niet meegedeeld worden in den vorm waarin de „bezwaarden“ (men lette op de aanhalingsteekens, die van mij zijn) zelf die geven, maar, zoals Prof. Kuyper doet in den vorm van geruchten aangaande menschen, die blijkbaar de kwestie niet goed hebben begrepen?

Wanneer Prof. Kuyper spreken gaat over actuele kwesties, kan hij er zeker van zijn, dat al zijn argumenten ernstig overwogen zullen worden, maar hier, waar 't onkruid van verwarring en probleemverschuiwing boven komt, valt schoffelwerk te verrichten.

Dr A. Kuyper over de onsterfelijkheid der ziel.

Ds J. W. Siersema schrijft in „Haarlemsch Kerkblad“:

Uit een vorig citaat van Dr A. Kuyper bleek ons van hoe groote beteekenis het bij de loochening van de onsterfelijkheid der ziel is, wat wij onder deze uitdrukking verstaan. Deze groote dogmaticus wijst haar als onschrijftuurlijk af. Dat hij daarbij niet slechts gedacht heeft aan den geestelijken dood blijkt uit de dictaten dogmatiek deel V locus de consuma-

¹⁾ Ook is 't mij niet duidelijk, waarom Prof. Kuyper verwijst naar de — intusschen verschenen — brochure van Prof. Hepp.

Immers, wanneer Prof. Hepp met belangrijke citaten kan komen, is er geen bedachtzaam zwijgen bij de bron, terwijl, wanneer de bewering aangaande 't zwijgen wel juist is, ook Prof. Hepp uit afgeleide beekjes moet putten en dan is naar 't eigen oordeel van Prof. Kuyper a priori uitgemaakt, dat deze brochure bij een vaag aanduiden moet blijven en daarmee tamelijk wel overbodig is.

tione saeculi bladzijde 45, waar we het volgende vinden:

De dood is scheiding tusschen ziel en lichaam. De Heilige Schrift zegt ons niet, dat de ziel onsterfelijk is. „God, deugd en onsterfelijkheid“ is geen evangelie, maar rationalistische filosofie. „De ziel is onsterfelijk“, dat wil zeggen, dat de ziel zelf van een geaardheid is, dat zij niet sterfen kan. De ziel is niet onsterfelijk. De Heilige Schrift leert in 1 Tim. 1:17, dat God is onverderfelijk en in 1 Tim. 6:16, dat God is die alleen onsterfelijkheid heeft, een nadere explicatie, die tevens exclusief is. God is in zichzelf onvernietigbaar. Hij alleen is onsterfelijk. Men mag dus nooit spreken van „onsterfelijkheid der ziel“, dat wordt op dit terrein nooit toegelaten.

Het verschil tusschen God en mensch geeft Joh. 5:26, 27 (zie ook vers 25). Hier wordt de grond aangegeven voor het leven van den mensch en dan blijkt, dat het leven den mensch niet toekomt uit zichzelf, maar uit Christus. Die heeft, zooals de Vader van Wien Hij dat ontvangen heeft, het leven in zichzelf. Tegenwoordig leven de menschen uit Kant, niet uit den Christus. Ook in de gemeente, die van den preekstoel met Kants denkbeelden wordt gevoed.

De Heilige Schrift zegt: de mensch heeft geen onsterfelijkheid. Deze kwestie hangt onmiddellijk samen met een andere. Immers, was de ziel immortalis (onsterfelijk), dan moest ze ook ongeschapen zijn. Vandaar, dat de voorstellingen, die uit de menschelijke natuur opwellen, bij die volken en filosofen, die consequent zijn doorgegaan, geleid hebben tot het aannemen eener praëxistentie der ziel. Als we ontvangen worden, dan beginnen we niet pas te bestaan: neen, we hadden reeds een praëxistentie, niet in de gedachten Gods maar een reële.

Dit ligt geheel op de lijn der Platonische voorstelling.

Het begrip van de afhankelijkheid in de existentie, dit is het „creatuur zijn“ is met dat der immortalis animae onverenigbaar; want, als ik mijn existentie heb door een ander wezen, dan houdt deze ook op, wanneer dat wezen mijn existentie niet meer wil of houdt.

Waar de Schrift dus leert, dat de mensch niet is „sicuti Deus“ (gelijk God), maar als schepsel tegenover den Schepper staat, in Wien hij leeft, is en zich beweegt, dan is reeds daardoor elk denkbeeld van een inherente immortalitas animae (in-klevende onsterfelijkheid der ziel) uitgesloten.

Als wij dan toch spreken van „de onsterfelijkheid der ziel“, zoo bedoelen wij daarmede dit: dat God, die de menschelijke ziel geschapen heeft, niet wil, dat zij weer zal vergaan. De menschelijke ziel kan dus wel gedood worden, kan ophouden te bestaan.

(Wat in het boven aangehaalde tusschen haakjes staat of ook gespatieerd werd is een vertaling ter wille van onze lezers.)

Merkwaardig is ook, dat Dr Kuyper bij den dood, de scheiding van lichaam en ziel, niet allereerst denkt aan de vernietiging van het lichaam tegenover het voortbestaan der ziel, zooals dat in den regel onder ons en onlangs ook nog door „De Heraut“ werd gedaan.

Hij spreekt van een veranderen door den dood in existentie-vorm. (Bladzijde 46 van bovengenoemd hoofdstuk). Het organisme van het lichaam blijft evenals de ziel bestaan.

Op bladzijde 73 vinden we: Dit organisme van het lichaam evenwel kan, hoe ook geconcentreerd, nooit stofloos zijn, hoe ondeelbaar het ook is, omdat het lichaam is. Hoe ver dus de deelbaarheid der stof ook wordt voortgezet, hoe klein in zichzelf de concentratie van dat somatische (lichamelijke) ook wezen moge, het somatische mag niet los gelaten, maar moet altijd behouden blijven. Hieruit volgt, dat dit organisme altijd een „ubi“ („waar“) moet hebben. Van alle gestorvenen moet dus dat „ubi“ aanwijsbaar zijn.

Uit die gansch onwaarneembare, doch niettemin aanwezige en somatische kiem van het lichaam begint in den dag der opstanding op Gods bevel weer de opgroeiing, op Gods bevel ontwikkelt zich uit dat embryo het lichaam der opstanding en daardoor alleen wordt de identiteit van dat lichaam der opstanding met het aardse lichaam, dat in het graf was gelegd, vast gehouden.

Hier krijgt dus het bezwaar van Dr Kuyper tegen den term „onsterfelijke ziel“ voor het voortbestaan der ziel een nog sterker accent, want dan zou men immers ook kunnen spreken van een onsterfelijk lichaam.

Deze beschouwingen behoeft evenwel niemand voor zijn rekening te nemen, dat doet ook „De Heraut“ niet blijkens zijn schrijven van de laatste weken, al heeft hij volkomen terecht er op gewezen dat het dwaas zou zijn om bij de vraagstukken, die ook nu aan de orde worden gesteld, niet te rekenen met wat onze groote dogmatici hebben geleerd. Ik geef dan ook deze citaten alleen in de hoop dat ze voor menigene verhelderend mogen werken en er toe dringen om waar gesproken wordt van de loochening van de onsterfelijkheid der ziel eerst te vragen, wat daarmee bedoeld wordt, want dat is, ook blijkens een pas verschenen brochure over dit onderwerp, zeer noodig.

Wel verdient het opmerking, dat de „Dictaten Dogmatiek“ niet voor Dr A. Kuypers verantwoordelijkheid liggen, doch in haar groote lijnen zijn ze wel degelijk van beteekenis voor de kennis van zijn ontwikkelingsgang, en daarmede van wat in den loop der jaren zoo al in de Gereformeerde Kerken is geleerd, zonder dat er aanklachten ingediend of in behandeling genomen werden. Ook „De Heraut“ heeft trouwens wel uit deze „Dictaten“ geciteerd.

„De Joodsche Revolutie in Egypte“ Het opschrift boven de wet der tien geboden in ongenade.

Als we over de wet der tien geboden preeken, en het opschrift behandelen, dan is de uitredding uit het

diensthuis voor ons een heilsfeit, dat, zelf op Christus wijzende (leg Ex. 15 naast Openb. 15) heel de wet plaatst in het licht der verlossing. Predikanten, die in Duitschland ook dit evangelisch licht willen laten schijnen, krijgen het al moeilijker, nu het nationaal-socialisme al dwazer dingen schrijft over de „Joden“, en daarmee over „Israel“. Wat wij evangelische genade noemen, heet daar „revolutie“.

Een lezer schreef ons:

Hierbij doe ik U de vertaling toekomen van een driedeelig artikel uit „Der Stürmer“, het bekende blad uit Duitschland, en dat in elk dorp en plaats van eenige beteekenis vanwege de partij in een aparte „Stürmerkasten“ wekelijks wordt uitgehangen, opdat iedereen het kan lezen. Dit artikel is reeds betrekkelijk oud. Het is uit het „extranummer“ van den St. dat werd uitgegeven bij gelegenheid van den rijksparitijdag te Neurenberg in 1935, een nummer, dat toen op groote schaal is verspreid. Het blad heeft dus (blijkens de publicatie er van, die aan geen enkel ander blad te beurt valt) de volle instemming van de partij, en die neemt m.i. op die wijze ook alles wat er in staat voor haar rekening.

Uit dat oogenpunt is het met name van beteekenis, te laten zien, hoe men in die partij dus met het Oude Testament omspringt. Met dat doel doe ik U deze vertaling ook toekomen.

We zijn dezen lezer zeer dankbaar voor die vertaling; anders zouden we ze niet kunnen doorgeven in ons blad. Hier volgt het stuk:

De Joodsche Revolutie in Egypte.

De J o o d s c h e geschiedenis, die aan de niet-joodsche wereld voor het grootste gedeelte wordt overgeleverd in het Oude Testament, kent twee Joodsche revoluties, die zijn gelukt. De eerste heeft plaats gevonden in E g y p t e. De Joden waren het op zeer hoogen trap van cultuur staande land der Farao's binnen gedrongen, en een van hen, JOZEF, was het gelukt een ministerzetel te verkrijgen. Hij haalde zijn broeders in het land, „en gaf hun een bezitting in Egypteland, in het beste van het land, in het land Rameses, gelijk als Farao geboden had“ (Gen. 47:11). Tenslotte haalde zijn geslacht het heele Joodsche volk in, en „zoo woonde Israël in het rijke land Gosen, en zij stelden zich tot bezitters daarin, en zij werden vruchtbaar en vermeerderden zeer“ (Gen. 47:27). Deze Farao en zijn opvolgers waren verblinde, van de Joden afhankelijkke heerschers. Ze zagen toe, hoe door toedoen der Joden land en volk te gronde werden gericht. De Joodsche ministers (Jozef en zijn opvolgers) lieten de boeren verhoorgeren, ontnamen hun hun oogst, den vrijen bodem en hun vee, en maakten hen tot lijfeigenen. Dit had ten gevolge, dat veepest, droogte, sprinkhanenplaa, w a n o r d e e n r e v o l u t i e het land bezochten en er huishielden. Het Egyptische volk leed schrikkelijk onder den geestel der Joden. Toen kwam na langen tijd een Farao aan de macht, die „niets van Jozef wist“ (Exod. 1:8). Dat wil zeggen: Hij wou niets van de Joden weten. Hij vaardigde scherpe decreten tegen hen uit, maar ze hadden in het land Gosen de macht reeds volkomen in de hand. Ze zetten opstanden op touw, en in een Bartholomeusnacht zonden ze hun sluipmoordenaars door het land. „En het geschiedde te middernacht, dat de HFERE (dat wil zeggen: de Joodsche Wraakgod) al de eerstgeborenen in Egypteland sloeg, van den eerstgeborene van Farao af, die op zijn troon zitting zou, tot op den eerstgeborene van den gevangene, die in het gevangenhuis was“ (Exod. 12:29). Dat wil in goed Duitsch zeggen: ze hebben de beste van het ras in het land Gosen doodgeslagen. Ze sloegen diegenen dood, die voor hen in het land waren, en dus het recht der eerstgeboorte hadden. De Egyptische koning schijnt een leger te hebben samengeroepen om den opstand in Gosen neer te slaan. „En de Egyptenaars hielden sterk aan bij het volk, haastende om die uit het land te drijven“ (Exod. 12:33). De Joden hadden echter nog den tijd om een grooten rooftocht te volvoeren. „En de kinderen Israëls eischen van de Egyptenaren zilveren vaten en gouden vaten en kleederen... en zij beroofden de Egyptenaren“ (Exod. 12:35 en 36). De Joden roofden en plunderden dus bij de Egyptenaren, die zonder bescherming aan hen waren overgeleverd. Daarop verlieten ze ijlings het land. „En er trok ook veel volk uit het gepeupel met hen mee“ (Exod. 12:38). ¹⁾ Dat waren de Jodenknechten en de ruzzak-spartacisten ²⁾ van den toenmaligen tijd.

Dat is allemaal zoo ongeveer in overeenstemming met de overlevering der oude geschiedschrijvers. Diodorus schrijft: „Koning Antiochus liet zich door zijn vrienden raden om de Joden volkomen uit te roeien. Ze zouden in hun boeken menschenhatende en onrechtvaardige instellingen hebben, en wilden zich niet met geen volk vermengen, en beschouwden allen als vijanden.“

En Tacitus schrijft:

„De meeste auteurs stemmen daarin overeen, dat bij een in Egypte uitgebroken vuile ziekte koning Bochoris door het orakel Hammon de aanwijzing kreeg om zijn rijk te zuiveren en de melaatschen als een bij goden en menschen gehaat geslacht naar andere landen te brengen. Zoo zou men ze hebben afgezonderd en in de woestijn aan zichzelf overgelaten... Een van de verdrevenen, Moyses, zou hun den raad hebben gegeven, van goden noch menschen meer hulp te verwachten, maar zich aan zijn leiding toe te vertrouwen...“

Zoo kwam er een eind aan de eerste Joodsche revolutie. Het Joodsche volk had de Egyptenaars geplaagd, gepijnigd en verpest. Toen greep dit volk uit nood naar een verweermiddel en stiet de Joden

¹⁾ Zie de Duitse vertaling ter plaatse.

²⁾ Rucksackspartakisten: een uitdrukking, waarvoor wij geen equivalent hebben.